

1

Filozofia americană

Crezul american este simplu.

„Socotim aceste adevăruri de la sine înțelese, anume că toți oamenii sunt egali, că ei sunt înzestrați de Creator cu anumite drepturi inalienabile, că printre aceste drepturi se numără viața, libertatea și căutarea fericirii; că, pentru a asigura aceste drepturi, guvernele sunt instituite în mijlocul oamenilor, luându-și puterea doar din consimțământul celor guvernați.“

Părinții Fondatori au jurat să-și dedice viața, țelul și onoarea sacră respectării acestor principii. La fel au făcut și soldații căzuți la Gettysburg, eroii care au luptat pentru obținerea drepturilor civile, bărbații și femeile care au adus libertatea pentru miliarde de oameni de pe întregul glob. Susținerea fermă, de către Declarație, a egalității, drepturilor individuale și democrației nu și-a pierdut deloc din forță, în ciuda faptului că a devenit subiect al clișeelelor și în pofida interpretării greșite în mod deliberat.

Cuvintele Declarației de Independență încă reprezintă un punct de vedere singular, fundamental. Mai mult de-atât, tema Declarației constituie un fir roșu călăuzitor, care a însoțit permanent gândirea americană. Fost sclav și figură emblematică, Frederick Douglass considera Declarația de Independență o fericită chemare la libertate – acesta îi susținea „mărețele principii de libertate politică și justiție naturală” – și o considera o respingere neechivocă a sclaviei în Statele Unite.¹

Abraham Lincoln vedea în Declarația de Independență o *axis mundi* filozofică a Statelor Unite:

Acei oameni politici înțelepți au fost conștienți că prosperitatea are tendința de a hrăni tiraniile, așa încât au proclamat aceste mari adevăruri de la sine înțelese pentru ca, atunci când, într-un viitor îndepărtat, un om, un partid, un grup de interese vor înființa o doctrină prin care nimeni în afara bogaților sau nimeni în afara oamenilor albi să fie îndreptățit la viață, libertate și căutarea fericirii, posteritatea să privească înapoi, către Declarația de Independență, și să-și găsească curajul de a purta iar bătălia începută de părinții lor – astfel încât adevărul, dreptatea, mila și toate virtuțile omenesti și creștinești să nu piară de pe aceste pământuri, astfel încât niciun alt om să nu mai îndrăznească apoi să limiteze și să îngreuească mărețele principii pe care templul libertății a fost clădit.²

Peste mai bine de un secol, Martin Luther King Jr vedea în Declarația de Independență o promisiune încă neîmplinită. De pe treptele Memorialului Lincoln – edificiul clădit spre a-l onora pe președintele care a murit în încercarea de a împlini cuvintele Declarației –, King a chemat la ducerea la bun sfârșit a acestei misiuni. „Această poliță a fost o promisiune că toți oamenii, da, negri și albi, să aibă garantate drepturile inalienabile la viață, libertate și căutarea fericirii“, a rostit King. „Am un vis, și anume că într-o zi această națiune se va ridica și va trăi adevăratul sens al crezului său: «Socotim aceste adevăruri de la sine înțelese că toți oamenii sunt egali».”³

Cuvintele sale nu erau zguduitor de noi, nici nu trebuiau să fie. Ele voiau doar să întruchipeze principii foarte *vechi* – înrădăcinate în filozofia greco-romană, în valorile iudeo-creștine, în tradiția engleză. Așa cum scria Thomas Jefferson în mai 1825, cu un an înainte de a muri, obiectivul era întruchiparea idealurilor eterne: „Nu de a găsi noi principii sau noi argumente, la care nimeni nu s-a mai gândit înainte, nici măcar de a spune lucruri care n-au mai fost spuse până acum, ci de

a pune înaintea omenirii bunul simț al subiectului, în termeni atât de simpli și de fermi, încât să impună consimțământul și să justifice atitudinea la care ne obligă.“ Declarația de Independență își propunea să ofere „o formă de exprimare a gândirii americane“, sintetizând „sentimentele epocii“, extrase atât din scrierile contemporane, cât și din „cărțile elementare de drept public, precum cele scrise de Aristotel, Cicero, Locke, Sidney...“⁴.

Așadar, ce anume însemna acea „formă de exprimare a gândirii americane?“ Și de ce rămâne ea relevantă și astăzi?

Filozofia Statelor Unite este centrată pe trei principii fundamentale, așa cum sunt ele articulate în Declarație: pe realitatea drepturilor naturale la viață, libertate și căutarea libertății care există înaintea guvernului; pe egalitatea oamenilor în fața legii; și pe noțiunea că guvernul este instituit doar pentru a proteja aceste drepturi preexistente și egalitatea oamenilor în fața legii.

Filozofia Declarației de Independență rămâne liantul ideologic care ne unifică. Fără el, așa cum a demonstrat Războiul Civil, ne prăbușim. Este o filozofie a idealurilor înalte – idealuri poate de neatinse, dar eterne. Dacă abandonăm această filozofie, o facem pe riscul nostru.

AVEM DREPTURI NATURALE, INDIVIDUALE

Declarația de Independență susține că drepturile sunt de la sine înțelese și că toți indivizii primesc aceste drepturi grație Naturii și Creatorului Naturii. Dar care sunt drepturile noastre și cum le putem cunoaște? De ce ființele umane ar trebui să aibă drepturi?

Aceste întrebări, după cum vom vedea curând, rămân deschise. Ele stau în centrul conflictelor noastre politice actuale. Unii sugerează că drepturile izvorăsc de la guvern și că, prin urmare, guvernul are puterea de a le anula. Alții afirmă că drepturile sunt construite pur utilitariste – că drepturile

constituie o modalitate convenabilă de a ne gândi la „lucrurile pe care alți oameni nu ar trebui să ni le facă“, dar că pot fi anulate dacă îngrijorările celor mulți depășesc îngrijorările celor puțini.

Dar Părinții Fondatori și-au sprijinit credința în drepturi pe baza *drepturilor naturale*. De ce? Deoarece drepturile care izvorăsc de la ființele umane nu sunt deloc drepturi, ele sunt privilegii care pot fi anulate în orice moment. Drepturile care sunt emantate de o sursă superioară sunt, într-adevăr, *inalienabile*: ele nu pot fi desființate, luate sau amendate, deoarece provin de la o sursă superioară puterii în sine.

Această filozofie nu a apărut gata încheată în mințile Părinților Fondatori. Ea avea deja o bogată și îndelungată istorie. Nașterea drepturilor naturale a fost, la rândul său, un rezultat al filozofiei dreptului natural. Filozofia dreptului natural și-a avut rădăcinile în două tradiții care, treptat, s-au contopit în sistemul de credințe al fondatorilor: moralitatea iudeo-creștină sau Ierusalimul și rațiunea greacă sau Atena. Moralitatea iudeo-creștină susținea că ființele umane aveau o valoare inerentă; proclamarea biblică a egalității umane în *Facerea 1:27* oferea un teren fructuos pentru cea mai esențială respingere a sistemului castelor: „Și a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; a făcut bărbat și femeie.“ Acest limbaj a servit drept contrast direct față de alte civilizații antice, care i-au investit doar pe conducătorii lor cu imaginea lui Dumnezeu.⁵

Pe de altă parte, filozofia greacă a sugerat că omul era o ființă unică prin abilitatea sa de a-și folosi rațiunea. Ființele umane, credeau grecii, nu erau în mod nativ maleabile sau schimbătoare. Oamenii erau făcuți de natură să-și folosească mintea; această capacitate i-a separat de animale. Platon afirma că scopul sufletului uman era „a purta de grijă, a conduce, a chibzui și altele asemenea“. Aristotel sugera că „binele specific uman va fi activitatea sufletului în acord cu virtutea“.⁷

Când premisa iudeo-creștină fundamentală – valoarea inerentă a omenirii – s-a adăugat credinței grecești potrivit căreia ce făcea diferite ființele umane era abilitatea lor de a raționa, s-a născut conceptul dreptului natural. Filozofii din Ierusalim și Atena au devenit polii civilizației occidentale; uneori, Ierusalimul s-a impus victorios, alteori Atena. Vreme de secole, Ierusalimul și Atena au tras în aceeași direcție. Când gândirea antică greacă a fost revigorată de Occidentul creștin, la începutul celui de-al doilea mileniu, ea a dus la o dezvoltare explozivă a educației și a învățământului, în special în universități finanțate de Biserica Catolică. Faimosul teolog Hugo de Saint-Victor (1096 – 1141) afirma: „Învață orice, mai târziu vei vedea că nimic n-a fost de prisos”⁸; Toma d’Aquino (1225 – 1274) explică: „O eroare privitoare la știința creației pune capăt unei gândiri false despre Dumnezeu.”⁹ Conflictelor religioase nu au atenuat atracția dreptului natural – doar au șlefuit-o, punând bazele unui universalism absent în sectarismul religios. Nu-i de mirare că Hugo Grotius, faimosul filozof și jurist, a apelat la dreptul natural la finalul barbarului Război de Treizeci de Ani și după Pacea Westfalică, care va aduce atâtea transformări, laudând „dictatul dreptei rațiuni, care relevă că un act, fie că este sau nu este în conformitate cu natura rațională, are în el un atribut de josnicie morală sau de necesitate morală; și că, în consecință, un asemenea act este fie interzis, fie poruncit de Creatorul Naturii, Dumnezeu.”¹⁰

Gândirea legilor naturale a dus la dezvoltarea drepturilor naturale. Dacă ființele umane aveau o natură, iar acea natură era rațiunea, atunci omul avea dreptul de a-și exercita rațiunea și de a-și exercita voința, câtă vreme el nu dăuna nimănui altcuiva. Așa cum afirma Hugo Grotius: „Dumnezeu a creat omul liber și *sui iuris* [sub propria lui conducere], astfel încât acțiunile fiecărui individ și folosirea posesiunilor sale reprezintă subiectul propriei sale voințe, nu al voinței altuia.”¹¹

Gândirea dreptului natural a atins apogeul în scrierile lui John Locke (1632 – 1704). Asemenea lui Grotius, Locke crede

că, de vreme ce ființele umane au abilitatea de a raționa – deoarece aceasta este *natura* noastră – și deoarece cu toții avem o valoare inestimabilă, drept creații ale lui Dumnezeu, noi avem drepturi. Locke afirma că, într-o stare naturală, ființele umane au anumite drepturi, care există de dinaintea guvernului. Așa cum susținea el, „libertatea naturală a omului înseamnă că acesta este liber față de orice putere superioară pe pământ și nu este supus voinței sau autorității legislative umane, neavând altă regulă [de urmat] decât legea naturală”.¹² Așadar, care erau drepturile omului potrivit dreptului natural? Dreptul la viață, libertate și proprietate. Ființele umane au dreptul la libertatea de gândire și de acțiune câtă vreme ele nu încalcă drepturile altora; și au dreptul la proprietatea pe care o dobândesc prin munca lor.¹³ Adam Smith, aproape unanim considerat talmăcitorul filozofic al pieței libere, a adoptat și el această viziune:

Sistemul evident și simplu al libertății naturale se impune pe baza propriului său acord. Fiecare om este lăsat – câtă vreme nu încalcă legile justiției – să fie total liber să-și urmărească propriile interese, după cum dorește, și să-și pună râvna și capitalul în competiție cu cele ale oricărui alt om sau grup de oameni [...].¹⁴

Natura omului este de a raționa; omul este îndreptățit la libertatea de a-și folosi rațiunea în concordanță cu această natură. Toți Părinții Fondatori credeau asta. Thomas Jefferson era încredințat într-o măsură atât de mare de valoarea rațiunii, încât își îndemna nepotul să „pună la îndoială cu îndrăzneală până și existența lui Dumnezeu; deoarece, dacă există un Dumnezeu, el trebuie să aprobe mai curând omagiul adus rațiunii decât spaima oarbă”.¹⁵ Jefferson spera ca America să stabilească faptul „că omul poate fi guvernat de rațiune și de adevăr”. Alexander Hamilton, unul dintre autorii *Documentelor federaliste*, scria, de asemenea, în 1775, că Dumnezeu i-a oferit omului viața, precum și mijloacele „de a-și păstra și

de a-și înfrumuseța această viață”: utilizarea „facultăților raționale”.¹⁶ Rațiunea – și înțelegerea rațională a granițelor naturii umane stabilite – se află la originile revoluției. Părinții Fondatori au refuzat în mod explicit să fundamenteze drepturile naturale doar pe convenție sau pe tradiție. Richard Henry Lee, din Virginia, Părintele Fondator care a avansat Rezoluția Lee, punând în mișcare Declarația de Independență însăși, afirma: „Drepturile sunt construite pe o fundație cu patru stâlpi de rezistență – Natura, Constituția britanică, cartele și uzul imemorial.” Dar el pleda pentru o înțelegere specific americană, potrivit căreia drepturile erau primordial înrădăcinate în „cea mai largă și mai profundă temelie a Naturii”.¹⁷

Iată de ce Declarația de Independență susține că originea drepturilor rezida în „legile Naturii și ale Creatorului Naturii”. Rațiunea umană, era prevăzut în această teorie, poate examina caracterul acțiunilor omenirii și poate determina ce era *menită* să facă omenirea și ce libertăți li se ofereau pământenilor pentru a urmări aceste scopuri. Astfel, logica legii naturale, care prețuiește rațiunea ca fiind cel mai nobil scop al ființei umane, constată că libertatea este principala necesitate a omului. Natura umană unică se află în centrul oricărui raționament vizând drepturile omului.

Aceste drepturi naturale au fost considerate inviolabile de Părinții Fondatori. Iar ei au pus baza revoluției, solicitând ca guvernul să fie un protector al drepturilor, mai curând decât o sursă a lor.

TOATE FIINȚELE UMANE SUNT EGALE ÎN FAȚA LEGII

Părinții Fondatori nu credeau doar că ființele umane erau înzestrate cu drepturi prin virtutea naturii lor. Ei considerau că toate ființele umane, indiferent de darurile lor naturale, erau îndreptățite să aibă drepturi egale. Cuvintele scrise inițial de Jefferson în Declarația de Independență erau mult mai exacte decât cele cu care suntem astăzi familiarizați: el sugera

că „noi considerăm aceste adevăruri sacre și incontestabile; că toți oamenii sunt creați egali și independenți, că din această creație egală ei își trag drepturile inerente și inalienabile”.¹⁸ Egali și *independenți*. Egali în *creație*.

Aceasta nu este, ca să fim sinceri, de la sine înțeles. Să afirmi, așa cum face Declarația de Independență, că toți oamenii sunt creați egali în drepturi pare incredibil de contrainuitiv. În definitiv, am putea fi cu toții ființe umane supuse unor dictate similare ale naturii umane, dar suntem profund inegali într-o varietate de alte aspecte: unii dintre noi sunt inteligenți, alții nătângi; unii înalți, alții scunzi; unii atletici, alții slăbănogi. Așadar, cum au putut Părinții Fondatori să sugereze că adevărul potrivit căruia toți oamenii sunt creați egali în drepturi ar fi de la sine înțeles?

În cea mai mare parte a istoriei umane, cei mai înțelepți dintre oameni au sugerat exact opusul. Platon, de pildă, postula că pentru a amplifica la maximum posibilitatea ca societatea să fie călăuzită de filozofi, societatea trebuia ordonată de sus în jos. El recomanda ca filozofii să domnească asemenea regilor, iar comunitatea să fie ordonată rigid în caste de lucrători, războinici și filozofi. Aristotel a dat inegalității umane o definiție prin paralelism, susținând că „masculul față de femelă este mai puternic în mod natural, iar cealaltă mai plâpândă; cel dintâi domină, cealaltă se supune. Toți oamenii ar trebui să se afle în acest raport”. Acest lucru, argumenta Aristotel, justifică sclavia naturală: „Toți cei care se deosebesc ca sufletul față de trup și omul față de fiară [...] sunt sclavii naturali.”¹⁹

Aici, valorile iudeo-creștine ale Părinților Fondatori se relevă cel mai clar. Biblia afirmă că, în ochii lui Dumnezeu, noi toți suntem considerați egali. *Leviticul* 19:15 dictează: „Să nu faci nedreptate la judecată: să nu cauți la fața săracului și să nu părtinești pe nimeni din cei mari, ci să judeci pe aproapele tău după dreptate.” Aceeași temă devine mai explicită în teologia creștină. *Galateni* 3:28 afirmă: „Nu mai este nici

iudeu, nici grec; nu mai este nici rob, nici slobod; nu mai este nici parte bărbătească, nici parte femeiască, fiindcă toți sunteți una în Hristos Iisus.“ Egalitatea umană reprezintă pentru gândirea iudeo-creștină o supoziție prealabilă.

De asemenea, tradiția britanică, pe care s-a bazat filozofia americană, a susținut noțiunea de egalitate a cetățenilor. Magna Carta indica, în mod expres, noțiunile de egalitate în fața legii și de proces juridic echitabil. Nu este surprinzător că *Buletinul proceselor-verbale ale Congresului* din 1774 avea pe pagina de titlu o imagine cu douăsprezece mâini care țineau un document intitulat „Magna Carta”.²⁰

Părinții Fondatori au găsit în tradiția iudeo-creștină, în constituționalismul englez și în dictatele rațiunii o respingere deplină a focalizării anticilor pe inegalitatea umană. Ei s-au bazat masiv pe filozofia lui John Locke, care susținea că în starea naturală guverna dreptul natural, înrădăcinat în rațiune, și că dreptul natural dicta egalitatea umană. Locke explica în *Al doilea tratat despre cârmuire*:

Starea naturală e cârmuită de o lege naturală care poruncește tuturor; iar rațiunea, care este această lege, îi învață pe cei care țin cont de ea că, fiind toți egali și independenți, niciunul nu ar trebui să pricinuiască rău altuia, vieții, sănătății, libertății și posesiunilor sale.²¹

Părinții Fondatori au îmbrățișat filozofia lui Locke asupra egalității umane. În influența sa lucrare, *Simțul comun*, probabil cea mai citită broșură politică din epoca Părinților Fondatori, Thomas Paine susținea că diferențierea oamenilor în „regi și supuși” trebuia respinsă, pe temeiul că oamenii „au fost inițial egali în ordinea creației”. Paine nota cu umor: „Una dintre cele mai puternice dovezi naturale ale absurdității dreptului ereditar al regilor este că însăși natura îl dezaproabă, altfel nu l-ar ridiculiza atât de des oferind omenirii un măgar pe post de leu.”²² James Wilson, semnatar atât al Declarației de Independență, cât și al Constituției SUA, sugera că

diversitatea abilităților, virtuților și dispozițiilor ființelor umane nu submina în niciun fel pretenția fundamentală a egalității umane: egalitatea în drepturi, scria Wilson, „face parte din acest sistem măreț, ale cărui interese și fericire sunt menite prin toate legile Naturii și ale Creatorului Naturii”.²³ Declarația Drepturilor din Virginia, scrisă de George Mason, a precedat Declarația de Independență cu mai puțin de o lună – Jefferson a folosit-o, de altfel, ca bază pentru Declarație – și susținea că „toți oamenii sunt prin natură la fel de liberi și independenți”.²⁴ Constituția din Massachusetts, scrisă de John Adams, imita explicit limbajul Declarației, fiind însă substanțial mai specifică: „Toți oamenii sunt născuți liberi și egali și au anumite drepturi naturale, esențiale și inalienabile.”²⁵

Desigur, niciuna dintre aceste filozofări nu a pus capăt ipocriziei unei societăți care a continuat să tolereze sclavia. Iar acest fapt nu a trecut necomentat, fiind faimoasă afirmația lui Samuel Johnson: „Cum se face că auzim cele mai puternice strigăte în favoarea libertății din partea unora care biciuiesc negri?” Dar merită notat că atunci când a fost scrisă Declarația de Independență, sclavia constituia o practică uzuală în toată lumea; așa cum vom discuta mai târziu, sclavia în sine nu a fost interzisă pe teritoriile britanice până în 1833, iar în India abia după 1843. Și așa cum de asemenea vom vedea, Părinții Fondatori erau pe deplin conștienți de conflictul dintre idealurile lor de egalitate și instituția sclaviei. Niciunul dintre ei nu a pretins că negrii nu erau ființe umane acoperite de mărețele idealuri ale Declarației de Independență. De fapt, așa cum relevă C. Bradley Thompson, argumentul pentru inaplicabilitatea bazată pe rasă a garantării de către Declarația de Independență a egalității umane nu a apărut în Statele Unite decât după lansarea mișcării militante pro-sclavie, în anii 1830, ca reacție directă la mișcarea abolizionistă.²⁶

Tradiția lockeană a fost dusă mai departe prin istoria Americii. Abraham Lincoln a făcut referire la mesajul crucial al Declarației de Independență în cadrul discursului de la

Gettysburg: el a afirmat că Statele Unite „se dedicaseră ideii că toți oamenii sunt creați egali“. Reacționând la decizia incorectă și abominabilă din punct de vedere moral în cazul *Dred Scott*^{*}, luată de Curtea Supremă, care a proclamat că americanii negri nu erau protejați de Constituția Statelor Unite, Lincoln a explicat că Părinții Fondatori nu afirmaseră că toți oamenii erau creați „egali în toate privințele“ – în „culoare, mărime, intelect, dezvoltare morală sau capacitate socială“. În schimb, Părinții Fondatori doriseră să spună că toți oamenii erau egali în „anumite drepturi inalienabile, printre care dreptul la viață, la libertate și la căutarea fericirii“. Lincoln a susținut: „Asta au spus ei și asta trebuie să înțelegem.“ Părinții Fondatori și-au dat seama că ar fi fost un gest ipocrit să declare toți oamenii liberi într-o epocă în care exista sclavia; au înțeles că nu eliberau sclavii negri. „Ei au vrut, pur și simplu, să proclame ce era *drept*, astfel încât *aplicarea* acestei dreptăți să poată urma cât de repede ar fi permis-o circumstanțele“, a spus Lincoln. Dar, s-a întrebat el, ce urmăreau să realizeze Părinții Fondatori prin limbajul Declarației?

Ei au dorit să stabilească un standard maximal pentru o societate liberă, care ar trebui să fie familiară tuturor și venerată de toți; o societate permanent vegheată, la făurirea căreia să se muncească permanent și care, chiar dacă nu putea fi niciodată perfectă, măcar să tindă spre perfecțiune și astfel să-și extindă și să-și adâncească influența, crescând nivelul de fericire și valoarea vieții pentru toți oamenii, indiferent de culoarea pielii [...]. Autorii ei au dorit-o și, Slavă Domnului, asta se dovedește chiar acum – un obstacol de netrecut în calea celor

^{*} Caz de referință judecat de Curtea Supremă a Statelor Unite pe tema dreptului muncii și a dreptului constituțional. *Dred Scott*, un sclav de „rasă neagră africană“ care fusese dus de proprietarii săi în teritorii libere, a încercat să-și ceară libertatea în instanță. Printr-o decizie adoptată cu 7 voturi pentru și 2 împotriva, redactată de președintele Curții, Roger B. Taney, cererea lui Scott a fost respinsă.

care în vremurile din urmă caută să întoarcă oamenii liberi înapoi, la hulitele căi ale despotismului.

Dar să citești acest document ca pe unul cu conotații strict rasiale ar însemna să privezi Declarația de „vitalitatea sa” și de „valoarea sa practică” și să îndepartezi „*germenul* sau chiar *sugerarea* drepturilor individuale ale omului”.²⁷

Desigur, eroii drepturilor civile, de la Frederick Douglass la Martin Luther King Jr, au îmbrățișat aceeași interpretare a egalității omenirii. La a XIV-a întrunire a Ligii Naționale a Oamenilor de Afaceri de Culoare, din 1913, Booker T. Washington a adus un omagiu celei de-a cincizecea aniversări a eliberării sclavilor, laudând „*acel document nemuritor numit Declarația de Independență*”. El nota: „Dacă negrii americani au fost menși la acea vreme să fie incluși în perspectivele și în sensul termenilor Declarației de Independență, a reprezentat o chestiune discutabilă.” Dar, spunea Washington, americanii de culoare își clamau apartenența la crezul american, „astfel încât pe viitor nimeni nu va mai îndrăzni să pună la îndoială dreptul nostru de a fi incluși în orice declarație are legătură cu vreo parte a organismului politic”.²⁸

GUVERNUL AR TREBUI SĂ PROTEJEZE DREPTURILE PREEXISTENTE ȘI EGALITATEA ÎN FAȚA LEGII

În modelul drepturilor naturale, centrul puterii se află în individ, care devine depozitarul drepturilor inalienabile. Guvernul este doar un păzitor delegat al drepturilor individuale; guvernul nu are puterea de a încălca aceste drepturi, altfel își pierde legitimitatea. Încă o dată, gândirea biblică poartă în sine semințele acestei idei: relația dintre Dumnezeu și om este primordială, este mai importantă decât relația dintre om și guvern. De pildă, în Biblie, Moise impune o serie de restricții comportamentului regal;²⁹ apelând la un limbaj pitoresc, Samuel îi avertizează pe evrei asupra fărădelegilor comise de

regi și se lamentează că „atunci veți striga împotriva împăratului vostru pe care-l veți alege, dar Domnul nu vă va asculta”.³⁰

În gândirea Greciei și Romei Antice, filozofii s-au contrazis în privința regimului ideal pentru punerea în practică a virtuților (adică a dreptei rațiuni); anticii erau mult mai puțin preocupați de drepturile naturale decât de impunerea legii naturale. Astfel, Platon pleda (posibil ironic), în *Republica*, pentru un regim dur, condus de regi-filozofi, care să controleze toate aspectele vieții umane și să categorisească rigid ființele umane, în funcție de calitatea acestora;³¹ Aristotel milita, în schimb, în favoarea unui sistem care să combine aspecte ale democrației cu regimul aristocratic, bazându-se pe tradiția greacă pentru acel model.³² Cicero, urmând pilda lui Aristotel, susținea un sistem mixt – în care responsabilitatea guvernării să fie împărțită.³³

Pe măsură ce istoria occidentală se derula, devenea tot mai clar că monarhiile absolutiste puteau limita drepturi la fel de ușor cum puteau crea altele noi. Dacă drepturile nu erau pre-existente în raport cu guvernul, dacă ele erau, pur și simplu, orice voia guvernul să fie, atunci nimeni nu se afla la adăpost de capriciile conducătorilor.

Magna Carta, documentul fundamental în regândirea echilibrului de putere dintre monarhi și cetățeni, a rezultat din guvernarea despotică a regelui Ioan Fără de Țară și din neîncrederea baronilor lui. Războiul de Treizeci de Ani (1618 – 1648), care ar putea fi descris pe bună dreptate drept Primul Război Mondial – un conflict care a provocat undeva între 4 și 12 milioane de morți, adică cel puțin 20% din populația de atunci a Europei³⁴ –, s-a încheiat prin Pacea Westfalică, în urma căreia europenii au decis să trăiască fiecare în felul lui mai degrabă decât să se impună o aderență religioasă generală. Grotius, care a trăit și a scris în epoca Războiului de Treizeci de Ani, sugera că exercitarea controlului asupra drepturilor trebuia făcută de oamenii de rând, nu de regi sau potenți. Sarcina guvernelor nu era să impună virtuți, ci drepturi.